

KJAK

Teitur Vágadal
sjúkrarøktarfrøðislesandi

Sløkkið teldurnar!

Figgjarkreppa! Ella? Lønar-hækkan/lækkan! Ella?
Hvat skal henda, hvør skal avgera, og hví skal tað henda?

Vit eru rivin til húðloysi í vónini um at náa forloys-ingina, í at nøkta tørvin, hjá ómettiligu samgonguni, at koma úr figgjarkreppuni. Fakfeløgini hava givið seg til harðskapin hjá figgjar-málaráðharranum um lúsa kr 220,-, undantikið hægri inn-tøkur. Hóast at prísvøkstur fylgjur sínum fasta árliga vøkstri á 2%. Kostnaðarmess-iga er hetta ikki forsvarligt, tí at løntakarin ber kostnaðin. Síðani nær er tað vorðin sið-venja, at politikkur skal sita við samráðingarborðið, tykist til at vera ein ósvarðaður spurningur, sum fjórða stats-valdið ikki megnar at spyrja. Men fjórða statsvaldið, eftir-litsmynduleiki fólkaræðins skal jú eisini spara. Onkur gudligur heldur at public-service er farin á Pubb í Tvør-oyri, og skal tískil næstan av-takast kanska.

Hvat skulu vit vitna um?
Hvat skoða okkara eygu? Síggja vit tað vit vilja síggja ella lata vit eyguni aftur, ella lata vit okkum blinda? Og hvat lata vit okkum blinda av? Sjálvt andstøðan er farin í kórið um figgjarkreppu. Var Hermann Oskarson á skeivari leið, tá hann segði, at vit vóru bert heppin, at vit ikki høvdu fylgt rákinum, ella var tað eingin, sum hoyrði, hvat hann segði?

Á skeivari kós
Annað árið á rað, roynir figg-jarmálaráðharrin at sannføra okkum um at vit eru á rættari kós. Andstøðan sigur at sam-gongan er á skeivari kós. Avlopið í 2016 verður ikki so stórt sum ætlað. Heili 100 mill minni enn ætlað í fjør. Játtanarkarmarnir fyri 2014-2018 vóru framlagdir, og er hetta bert sama vínið í gomlu skræddu sekkjunum. Eingin visjón, eingin grund-leggjandi politisk hugsjón, og av tí sama ei heldur nøkur serlig grundgeving. Einasta grundgeving vit

fáa, er at sparast skal, tí at hallið má burtur. Húsarhalds-politikkur, ið ikki er sambæri-ligur við samfelagspolitikk. **Umberingar og raðfestingar**
Tað løgna er tó avgerðar-mynstri. Ella rættari sagt væntandi avgerðarmynstur. Nøkur dømi:
- Løgmaður skeldar fak-felagsrørsluna fyri IKKI at vísa samfelagssinni og halda aftur við lønar-krøvum, men vil ikki áseta sær sjálvum og sínum egnu landsstýrisfólkum løn
- “Rationaliserast” skal á nógvum almennum stovnum, og hvat verður sparingin? Í flestu førum 1 mill ella enntá kanska 2 mill. Tá Strandferðslan á sinni var flutt til Suðuroy, kostaði umleggingini 16 mill.
- Útbúgving verður sætt sum ein loysn uppá frá-flyting, men játtanini fylgjur ikki samsvarandi við og nú skal ÚSUN ger-ast um til lán, TÍ AT játt-

anarkarmanir skulu hald-ast.
- Samstundis sum at somu menn!, ikki aftra seg við at framhaldandi samtykkja ørar tunlar og fúlar vegir. Heilsuverki og almennaverkið eru áløgd at spara, men okkara dýru óneyðugu vegir, mugu endiliga gerast. Okkara bilar hava jú fortjent tað. Kanska ein orsök fyri at Føroyar hava flestar bilar per íbúgva í norðanlond-um um ikki Europa?! Teir hava tað so gott!

Sum sagt, ringt er at finna, hvat er høvd og hali, tí at einki mynstur er at finna. T.d. tann Gudliga verjan Bill Justinussen. Hann hevur opinbart verið stórsta verjan fyri ferðaendurgjaldinum, orsaka kostnaðarendur-gjaldinum, m.a. við grund-gevingini at hann kann ikki heingja klæðini uppá snorin, sum t.d. Rigmor Dam kann. Well, tað er almenn vitan at Bill hevur koyrt saman við Kára P. Højgaard í fleiri ár, og framvegis fingið

kostnaðarendurgjald. Hvar er moralurin, hvar er skynsemi, hvar er bilurin hjá Bill? Nevndin, ið endurskoðaði kostnaðarendurgjaldið, segði at har var eingin grundgev-ing fyri at varðveita kost-naðarendurgjaldið. Og tann meingin kostaði kr 100.000.

Privatisering, seinasta óðamannaverk á listanum
Havi skrivað um hetta fyrr. Stutt sagt er einskiljing ikki etisk forsvarlig viðvíkjandi almennum tænastum og ávísum útvaldum vørum. Tí at vinningurin fer neyð-turviliga ikki til at betra um tænastuna. Hon fer til við-komandi, ið eigur fyritøkuna. Og at einskilja í Føroyum?? Halló? Her er eingin kapping á næstan nøkrum økið. Øll økir í almanna- og heilsuverkinum er framman-undan niðurpínd. Hvat vinn-ing kunnu fyritøkur vænta sær av reingerð t.d? Bíligari vatn ella sápu? Minni í løn til starvsfólk?, tað gevur so minni samfelagsvøkstur, og fleiri niðurslitin arbeiðsfólk.

Kreppan er gjord verri
Stutta av tí langa: Samgong-an hevur misstikið húsar-haldspolitikkk fyri sam-felagspolitikk. Tað skal nógv minni til fyri at koppa einum samfelagið í mun til eitt eink-ult húsarhald. Húsarhald stendur einsamalt, meðan samfelagið er umboðandi.

Við at spara so ógvusliga, og raðfesta skattlætta skeivt, er samfelagsbúskapurin steðgaður meira upp enn neyðugt var. Samgongan roynir at spara ljósið í kjallaranum, men samfelagið er í stórum vanda fyri at detta niður trappurnar av tí sama. Hvat úrslitið verður, vil bert tíðin vísa.

p.s. kunnu tit í minsta lag-ið sløkkja teldurnar í Løg-tinginum? Er tað so nógv at krevja av okkara fólkavaldu, ella vita tit ikki hvar “Sluk” knappurin er?

Jógvan við Keldu

Kennskapur og starvssetanir

Haldi ikki tað vera so løgið, at allir hesir av og á valdu sær fólk, sum teir kendu.

Oftast kunnu vit ikki gera við, hvat vit hoyra og sjáld-an, hvat vit síggja, men hvat vit senda víðari bæði í talu og á skrift, liggur vanliga í egnum hondum við álvars-ligari ábyrgd. Tað, ið sagt verður, hevur mørk fyri, hvussu langt tað røkkur og fjarðar ofta út, sum tíðin fer, meðan skrivaða orðið verður standandi inn í framtíðina, og kann altíð bæði takast framaftur og afturíaftur. Ígjøgnum tíðirnar hava hugtøkini, “hvør fær starv frá hvørjum”, “hvørja ávirkan hevur kennskapur”, “hvussu dygt telja ættarbond” og ikki minst “felagsskapir av øllum handa slagi”, ofta verið havd á lofti. Mangan hevur hetta

fingið eina ómilda, og kanska ikki so sjáldan, órættvísa við-ferð og ofta er persónliga ten-densiøsa rákið sigandi. Fyri kortum sást í donsk-um fjølmiðlum kanning frá Jobcentret, har arbeiðsleys royna arbeiðseydnuna, at yvir triðingur sum fekk arbeiði, komst av teirri orsök, at tey “kendu onkran” ella “kendu onkran, sum kendu onkran”. Í Føroyum t.d. hevur søg-an víst, at tá skiparar biðja manning, hava t.d.bæði ættarbond, kennskapur og so sjálvandi, “hvør dugur er í manninum”, verið løgd sum kriteriir fyri, um maðurin verður biðin við.

Nógvar fyritøkur vóru í Klaksvík
Hyggja vit t.d. í Klaksvík, har nógvar fyritøkur vóru bæði í 1930unum og 1950unum, sum høvdu nógv fólk í arbeiði, fyri at nevna onkrar: Joensen & Olsen, J. J. Jacobsen, J.C. Isaksen, reiðararnir Vilhelm-sen á syðradali, Símun D. Kallsoy, av Húsum og ann-ars hópin av smiðjum og fyritøkum. Hóast Kjølbro var tann størsti, ja størsti í Før-oyum, so var hann langt frá einsamallur. At tað onkuntið finnast bond í starvssetanum er vanligt. Haldi ikki, at tað er so løgið, at allir hesir av og á hava valt sær fólk, sum teir kenna, vita eru dygdarfólk

og tóku fólk, sum teir spyrja nærri um. **Salling og Hoppe kendust**
Netverk, sum tað nú eitur, er týdningarmikið. Tá eg las bókina hjá Herman Salling (Dansk Supermarked), tá hann var inni og tosaði við gamla A. P. Møller, um teir saman skuldu stovnseta eina størri handelsfyritøku 50/50%, segði A. P. Møller nei, tí hann helt ikki, at hann fór inn í bransjuna, tí teirra felag fevndi um shipping. Henda dagin, tá Herman Salling fór út av skrivstovuni hjá A. P. Møller, var tað so, at hann til gongu steðgaði fyri reyðum ljósi. Her kemur ein

maður fram á hann og spyr hann: “Er hetta ikki Herman Salling”? “Jú” svarar hann. Tað var Ivar Hoppe, sum var “høgra hond” hjá APM. Sall-ing og Hoppe høvdu gingið sum ungir á kostskúla sam-an. Hann spurdi Salling, hvat hann gjørði her. Hann greiddi so frá hvat, men Møller segði “nei”. – Hoppe segði við hann, ring aftur til mín í morgin”. Tá var fundur longu avtalaður við A. P. Møller. Her broyttist alt. Salling og Møller settu tá hesa “superfyritøku”, Dansk Supermarked, á stovn. Soleiðis eru ofta rásirnar í menniskjalívinum lagdar.

Søgan í breiðastu merking er neyðug

At kennskapur og starvs-setanir tíðum hoyra saman, er onki løgið, og soleiðis er tað um allan jarðarknøttin, uttan at gera hetta til nakað meiri enn tað, tað er. Ella í øðrum umfari at ein á ein løgnan hátt tekur sær ein serstakan rætt, sum næstan verður hildið, hann ikki hev-ur rætt til! Umráðandi er tí, at tá søgan verður skrivað, at hon er breið, víðfevnd og so vítt gjørligt so objektivt skrivað, sum eitt menniskja við kenslum, í kjøti og blóði verður ført fyri at endur-geva hana, soleiðis at tað bæði tænr fólkinum, søguni sjálvari og øllum samfelag-num.